

gledale, nego če piše: veselim se, da zagledale so te moje oči.

Po slovenskih listih čitamo prepogostoma tak le besedni red: „Močni boj bi se moral preboriti, predno izruvate bi se tujke“ (namesto edino pravilnega: predno bi se izruvale). „S početka smijali so se“ (nam. s početka so se smijali). „Knjiga izide koncem leta. Zdaj izdelana je uže do slednjih treh črk (na pr.: zdaj je izdelana do poslednjih —).

Besedoslovje, kakeršno jaz priporočam, nam je tako rekoč prirojeno, ustreza drugim Slovanom (— kolikor pri katerih stvari ne izpreminjava jezikova osobitost, na pr. izpuščanje pomožnega glagola, pripenjanje povratnega zaimka k glagolu i. d.), ter služi lepoglasju, kajti pri istem beseda teče kakor voz po gladki cesti, a pri drugem, katero grajam, kakor bi kolo od debelih gruč vzdigovano ob tla butalo. Ker se priporočani red podaje sam po sebi, vjemlje se tudi z drugimi evropskimi jeziki, ter je priličen, na pr. redu v izreki, s katero je Virgilij (v Dantejevem peklju) sapo zaprl vragu upornežu: „Vuolsi così colà ove si puote ciò che si vuole“ (hoče se tak letam kjer se premore vse kar se hoče).

Ostane li tudi ta moja beseda glas vpijočega v puščavi? Kaj pa da! kajti vlada pri nas velika mlačnost, da ne rečem mrtvičnost. Ti, katerih se tiče, ne pomarajo za njo; drugim, ki stvari glas vedó, ne pozdi se vredno oglašati, a nekdo mi morebiti še zameri, da sploh pišem, rekoč z latinskim satirikom: „Adeone scire tuum nihil est nisi te scire hoc sciat alter.“

Bodi si, ali jaz se danes vendar izrečno obračam na naše strokovnjake, na urednike naših listov, na profesorje naše, ki so se bavili ali se še bavijo s hrvatskim pisanjem, ter jih prosim, naj i oni spregovoré eno, naj — če se jaz varam, errare humanum, — stvar oni bolje razložé ali pa meni z veljavnim glasom svojim pritegnejo ter tako pripomorejo, da pobrišemo to pego z lica predrage vsem slovenščine.

Cigale.

Poziv

slovenskim učiteljem in učiteljskim pripravnikom.

Ker se utegne v bodočih letih v učiteljišča slovenski učni jezik za večino predmetov uvesti, ker bode torej učiteljskim pripravnikom zlasti paziti na to, da se v slovenskem jeziku temeljito izobražijo, in ker se vsled tega važnost materinščine tudi v ljudski šoli poviša, zato je treba skrbeti, da bode učiteljskim pripravnikom in učiteljem mogoče, temeljito izobražiti in pripraviti se za praktično poučevanje v šoli. V to svrhu bi pa potrebovali poleg družih slovenskih knjig še „Praktične metodike“ v slovenskem jeziku.

Tako knjigo, t. j. navod za poučevanje v vseh predmetih ljudske šole sestaviti, odločil sem se jaz. Predno pa se za trdno težavnega dela lotim, zlasti pa, predno se odločim knjigo v tisk dati, imeti moram uže naprej nekoliko zagotovila, da se speča uže začetkoma toliko iztisov, da se velike izgube bati ne bo. Zato si dovoljujem vabiti najprvo naročnikov za to slovensko „Praktično metodiko“, ki utegne obsegati kacic 150 strani v osmerki in stati 80 kr. Čim več naročnikov se oglasi, tem večja bode knjiga.

Ker so gg. učitelji, nekateri duhovniki in učiteljski kandidatje radi segli po moji lani izdani knjigi „Prvi pouk“, nadejam se, da me bodo tudi pri tem podjetji podpirali.

Tiste gospode pa, ki so nameravali naročiti se na „Pedagogični letnik“, katerega bomo radi prepričlega števila naročnikov opustili, dovolim si opozoriti na to novo knjigo.

V Krškem 15. maja 1882.

Ivan Lapajne,
šolski ravnatelj.

Mnogovrstne novice.

* *Gospodarski svet v Istri.* Ministerstvo za poljedelstvo je poslalo isterskemu deželnemu odboru postavni načrt zastran ustanovitve gospodarskega sveta in gospodarskih okrajnih društev v Istri. Postavni načrt je posnet po enakem zakonu, ki je bil lansko leto v tirolskem deželnem zboru sprejet in pride v letošnjem isterskem deželnem zboru v obravnavo. — Čas je, da se za isterskega kmeta kaj stori.

„Ed.“

* *V Lucerni v Švici* se je 23. dne t. m. slovesno praznovalo otvorjenje prodora sv. Gothard, kateri veže z železnico Italijo, Švico in Nemčijo. Slavnosti se je udeleževalo sila odličnih gostov iz treh držav. Prvi vlak je potreboval skoz glavni prodor 19½ minut. — Zgodovina tega prodora je ta-le: Delalo ga je posebno društvo s podporo omenjenih držav, in začelo je delati leta 1871. Potrebovalo se je 227 milijonov frankov denarja (113½ milj. gold.) Delalcev je kopalo 2347, med katerimi jih je 177 umrlo ali se pobilo, 632 bilo ranjenih. Dinamita se je porabilo 1 milijon kilogramov. Vsa St. Gothardova železnica ima 62 prodorov, 34 mostov, 10 viaduktov. Veliki prodor je 14.900 metrov dolg, razsvitljen z električno lučjo in navadni vlak se bo skoz njega vozil 26 minut. Vsi prodori skupaj so 41.423 metrov dolgi. To je gotovo velikansko podjetje, ki za vse čase ostane spomenik človeštvu sedanjega veka. Temu podjetju je dala Nemčija 30 milijonov frankov podpore, Švica 28 in Italija 55 milijonov; druge stroške so pokrile razne železnice in izdane delnice. Nemčija bo imela iz tega podjetja največ dobička, a dala je v primeri s Švico in Italijo beraško podporo.

„Ed.“

* *Politično društvo „Edinost“* je te dni, kakor lani ministerstvu, poslalo državnemu zboru spomenico in peticijo za uvedenje slovenskega, oziroma hrvatskega jezika v urade in šole povsod na Primorskem, kjer živé Slovenci in Hrvati; pri deželnih sodnijah v Trstu, Gorici in Rovinji naj se uvedó dvojne porote, ene za Slovence, oziroma Hrvate, druge za Italijane; v Trstu naj se osnuje vsaj ena ljudska šola za Slovence; naj se v Gorici in Trstu napravijo gimnazije s paralelnimi razredi za Slovence in Italijane, gimnazija v Paznu pa naj se preuredi v čisto hrvatsko; tržaški okolici naj se dovoli poseben šolski svet; naj se boljše skrbi za kmetijski poduk v Istri in tržaški okolici, naj vlada podpira ustanovo denarnih zavodov na Primorskem, naj vlada preskrbi kaj zarad druge železnice in naj ne odpravi proste luke tržaške, dokler ne bodo gotove vse potrebne naprave, ki imajo pospeševati trgovino tržaško. To peticijo je izročil gosp. Nabergoj predsedništvu državnega zbora. Prav tako je poslala velika županija Dolina g. Nabergoju peticijo za uvedenje slovenskega, oziroma hrvatskega jezika v uradih in šolah, in, kakor se sliši, odposlale so uže, ali te dni odpošljejo enake peticije tudi občine Sežana, Podgrad, Materija itd.

„Ed.“